

Ольга ЛОБОВА,
доктор педагогічних наук, професор
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
Суми, Україна
ollo11@i.ua

Olga LOBOVA,
doctor of pedagogical sciences, professor
Sumy State Pedagogical School University named after A.S. Makarenko
Sumy, Ukraine
ollo11@i.ua

Яна ПЕТРЕСКУ,
учитель музичного мистецтва
Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4
імені Героя України О. Аніщенка
Суми, Україна
petresku yana@gmail.com

Yana PETRESKU,
music teacher
Sumy secondary school of grades I-III No. 4
named after the Hero of Ukraine O. Anishchenko
Sumy, Ukraine
petresku yana@gmail.com

КРИТЕРІАЛЬНО-РІВНЕВЕ ОЦІНЮВАННЯ ОСНОВ ВОКАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА

CRITERIA-LEVEL ASSESSMENT OF THE FUNDAMENTALS OF VOCAL CULTURE OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS IN ART LESSONS

Згідно з чинними документами, які регламентують мистецьку освіту школярів (Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепція «Нова українська школа», Державний стандарт початкової освіти, типові освітні програми для 1-4 класів), серед основних освітніх напрямів визначено формування ключової культурної компетентності здобувачів освіти через залучення їх до різних видів мистецької діяльності, шляхом розкриття природних здібностей та творчого вираження особистості [2].

Одним з провідних компонентів художньої діяльності молодших школярів є спів, отже культура співу постає вагомим складником культурної компетентності особистості, що зумовлює важливість відповідних педагогічних досліджень.

Висвітленню питань становлення та формування вокальної культури, методів удосконалення вокальних навичок присвячені роботи О. Єременко, Н. Кьон, Н. Овчаренко, О. Стахевича та ін. Методичні проблеми вокального навчання, зокрема формування вокальної культури майбутніх учителів музики

розкрили у своїх працях К. Височкін, О. Довгонь, Н. Кьон, Лоу Яньхуа, Є. Проворова, Ф. Робінсон, Т. Ткаченко, Л. Тоцька, А. Филипов та ін.

Питання формування співочих навичок здобувачів освіти початкової ланки висвітлено в працях Л. Гавриленко, О. Лобової, Е. Печерської, О. Ростовського, Р. Слек та ін. Низка досліджень спрямовані на заохочення молодших школярів до вокальної музичної діяльності як засобу висловлення емоцій, почуттів й особистісного вираження в процесі формування вокальних здібностей (Л. Бірюкова, Б. Брилін, В. Дряпкіна, Ван Шаньху, Чжоу Чяоянь, Шень Сяну та ін.).

Водночас, актуальною залишається проблема розроблення теорії та методики формування, а також параметрів оцінювання основ вокальної музичної культури здобувачів освіти.

Мета тез – розкрити критерії та рівні оцінювання основ вокальної культури молодших школярів на уроках мистецтва.

Зазначимо, що феномен вокальної культури школярів є малодослідженим, адже цей феномен зазвичай розглядається як професійний атрибут музиканта. Поняття основ вокальної культури школярів сформульовано у науковому доробку Л. Гавриленко як здатність до втілення художньо-образного змісту вокального твору шляхом використання сукупності елементарних знань з вокального мистецтва та виконавських навичок [1].

Ми трактуємо вокальну культуру молодших школярів як складну інтегровану якість особистості, що визначається гармонійним поєднанням її умотивованості, здібностей, знань, умінь і навичок в галузі вокального мистецтва та забезпечує дитині можливість відповідної її віку усвідомленої та якісної вокальної діяльності. Водночас, наголошуємо, що в умовах закладу загальної середньої освіти доцільно говорити про формування основ вокальної культури молодшого школяра, тобто її первинних, першорядних, обов'язкових початків [3]. Ми розглядаємо основи вокальної культури у єдності мотиваційного, компетентнісного, діяльнісно-творчого та рефлексивного компонентів. У відповідності до визначених структурних компонентів розроблено критерії й показники їх сформованості:

1. вокально-мотиваційний (ступінь сформованості інтересу та позитивного ставлення до співу, розвитку власного голосу, вокальної діяльності);
2. вокально-компетентнісний (рівні засвоєння елементарних знань з галузі вокального мистецтва, зокрема щодо будови голосового апарату, співацької постави та дихання, елементарних понять у галузі вокального мистецтва –діапазон, реєстри, кантілена, тембр, атака звуку, вокальні жанри тощо);
3. вокально-творчий (ступінь володіння елементарними вокальними навичками: правильна співацька постава, дихання та звукоутворення; відтворення вокальної мелодії виконуваного твору; перевага головного резонування під час співу; переважне використання нижньореберного-діафрагмального дихання; атака звуку, м'яка або тверда відповідно до характеру виконуваного твору; уміння «тягнути звук» (або «зв'язувати» звуки); виразне відтворення змісту твору (чітка дикція, артикуляція);

емоційне і музикальне виконання вокального твору; міра здатності до сценічного втілення художнього образу вокального твору: спроможність до емоційного-художнього показу під час презентаційного виконання; спроможність до перевтілення тощо;

4. рефлексивно-оцінний (міра здатності учня до правильного слухового оцінювання якості звучання власного голосу та голосу інших: постійний слуховий контроль за якістю звука; здатність адекватно оцінити виступ тощо).

Згідно із розробленими критеріями визначимо рівні сформованості основ вокальної культури молодших школярів на уроках мистецтв.

Високий рівень. Здобувачі освіти мають сформовану мотивацію до занять сольним співом, володіють базовими знаннями в галузі вокального мистецтва. Під час виконання присутні всі показники ступеня сформованості володіння вокальними навичками: точна інтонація, висока позиція звука протягом виконання твору, правильне співацьке дихання (нижньореберне-діафрагмальне), атака звуку у відповідності до характеру твору; наявність кантилени, чітка дикція та виразна артикуляція, точне відтворення ритму, темпу, вільне звукоутворення, уміле фразування, музикальне та емоційне виконання. Здобувачі освіти молодшої ланки демонструють естетичний зовнішній вигляд, високу сценічну та художньо-виконавську культуру.

Достатній рівень. Молодші школярі демонструють не цілком сформовану мотивацію до розвитку голосу й систематичних занять. Спостерігається поверхневе знання елементарних вокальних понять. Під час виконання творів трапляється неточності в інтонуванні вокальної мелодії, переважає головне резонування (висока співацька позиція), правильне співацьке дихання, чіткість вимови приголосних та наспівність голосних (дикція та артикуляція), сформована навичка «тягнути» звук, точна передача ритму та темпу, природне звукоутворення, вдається виконання з умілим фразуванням, присутня недостатня емоційність, сценічна і художньо-виконавська культура.

Середній рівень. Здобувачі освіти початкової школи демонструють недостатньо сформовану мотивацію до власного вокального розвитку і систематичних занять. Знання з вокальної методики обмежені, фрагментарні. Відсутня здатність до контролювати власного звучання, дають поверхову та неточну характеристику співу інших. У виконанні присутня неточність відтворення окремих звуків вокальної мелодії, нестабільність високої співацької позиції, відсутні навички правильної атаки звуку, недостатнє володіння співацьким диханням, збита та не завжди виразна дикція й артикуляція, нестабільне володіння співом кантилена, неузгоджена робота голосового апарату (скутість нижньої щелепи чи горловий спів), неемоційне виконання, неяске тембральне забарвлення, недостатньо розвинена художньо-виконавська культура.

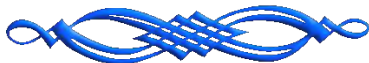
Початковий рівень. У здобувачів освіти початкової ланки відсутнє цілеспрямоване прагнення до систематичного вокального навчання, вони відвідують заняття за вимогою. Знання з питань вокальної методики та вокального мистецтва поверхневі, обмежений вокально-слуховий контроль. Під час виконання творів проявляється нестабільна інтонація, брак високої

співацької позиції (спів «на горлі», «носовий призвук»), «в'яла» атака звука, недостатнє володіння співацьким диханням (переважає ключичне дихання), відсутній кантилений спів, невиразна вокальна мова, допускаються неточності у відтворенні ритму та темпу творів, відсутнє уміння фразування, нерозвинена виконавська культура.

Отже, зазначені критерії та рівні надають можливість проведення діагностичної роботи щодо оцінювання сформованості основ вокальної культури молодших школярів, що є перспективою наших подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гавриленко Л. М. Методика формування основ вокальної культури молодших школярів у школах мистецтв: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 2010. 35 с.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, 2016. URL.: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934> (дата звернення: 11.10.2023).
3. Лобова О.В., Петреску Я.В. Вокальна культура молодшого школяра як феномен мистецької освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : Науковий журнал. № 10. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. С. 330-341.

Ірина ПАЦАЛЮК

*доцент кафедри образотворчого мистецтва,
дизайну та методики їх навчання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

Ірина PATSALIUK

*PhD (Pedagogy), Associate Professor
of Volodymyr Hnatiuk Ternopil
National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine
irapatsaliuk@gmail.com*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОПАНУВАННЯ КОЛЬОРОМ У НУШ

METHODOLOGICAL ASPECTS OF MASTERING COLOR IN NEW UKRAINIAN SCHOOL

Мистецька освітня галузь у НУШ передбачає реалізацію освітніх завдань, пов'язаних із формуванням особистості дитини серед яких – художньо-естетичний розвиток, формування світоглядних орієнтацій, компетенцій у сфері художньої культури, виховання потреби у творчій самореалізації, творчій